

рівень безробіття, індикатор ділових очікувань (Джерело даних: взято з [2, 3]. Після виключення несуттєвих і мультиколінеарних факторів в моделі залишилось три фактори: сальдо експорту-імпорту, індекс інфляції та індикатор ділових очікувань:

$$Y_x = 31,375 + 0,246x_3 - 14,350x_7 - 0,143x_9$$

За критеріями апроксимації (критерій Фішера, коефіцієнт детермінації, відносна помилка апроксимації) отримане рівняння є адекватним. У рівнянні регресії реінвестованих доходів усі три фактори спричинили негативний вплив і пояснюють зниження їх обсягів. Це вказує, що сучасна галузева структура прямого іноземного інвестування економіки України та навіть вкладення реінвестованих доходів не відповідають пріоритетам розвитку держави, не здійснюють ефективного впливу на економічне зростання і формування інноваційної моделі розвитку. Для її побудови необхідно залучати інвестиції в пріоритетні для країни галузі, які можуть зменшити сировинну спрямованість економіки.

Література

1. Чекмасова І. А. Реінвестування доходів як основний компонент прямих іноземних інвестицій у промисловість України. *Бізнес-інформ*. 2020. № 7. С. 77–82.
2. Державна служба статистики. 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Національний Банк України. 2020. URL: <https://bank.gov.ua/>

УДК 504.06

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ АНТРОПОГЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Л. С. Ситник, Є. О. Шаховалова

Активізація антропогенної діяльності, реалізація деяких заходів НТП без оцінки їх екологічного сліду призвели до виникнення загрози виживання людства внаслідок вичерпання багатьох природних ресурсів та деградації довкілля. Викиди забруднюють повітря і воду, негативно впливають на клімат. Триває деградація земель і опустелювання. Ці процеси охоплюють до 29 % світових земель. Негативні геологічні явища, виснаження невідновлюваного (геологічного) природного капіталу поширені більш, ніж на 50 % території України [1].

В структурі промисловості України переважає сировина та низько технологічна продукція (руди, метал, комплектуючі для машин з низьким рівнем доданої вартості). Залучення зростаючих обсягів викопного палива, металургія погіршують довкілля, збільшують витрати на охорону здоров'я та соціальне забезпечення.

Але у науково-методичній літературі не приділяється достатньо уваги оцінці глобального екологічного навантаження на екосистему. Питання про відсутність системного підходу до визначення екологічного впливу кожної частини технологічного ланцюга вироблення продукції або видобутку природних ресурсів поставив вітчизняний вчений В. В. Артамонов у 2019 р. [2].

Визначено протиріччя, породжені невідповідністю законів розвитку суспільства і законів природи, а саме, суперечності між відносно короткими виробничими циклами і тривалими циклами відтворення екологічних систем; між виробничим цілями природокористування і можливостями самовідновлення біоти.

Мета: виявити основні методичні положення оцінки екологічного сліду заходів НТП та антропогенної діяльності по усіх етапах технологічного ланцюгу вироблення продукції або видобутку природних ресурсів.

У базових методиках, які встановлюють основні принципи оцінки ефективності капітальних вкладень, заходів НТП [3], екологічний ефект класифікується як супутній результат реалізації заходу НТП і є частиною ефекту економічного. Екологічні і пов'язані з ними соціальні результати визначаються ступенем відхилення соціальних і екологічних показників від цільових нормативів, встановлених у централізованому порядку, і масштабів впливу на довкілля і соціальну сферу. Порушення цільових нормативів не припускається, хоча після Чорнобильської катастрофи вони були переглянуті у бік погіршення в десятки і навіть тисячі разів.

Вартісна оцінка супутніх результатів включає додаткові економічні результати в різних сферах національного господарства, а також економічні оцінки соціальних і екологічних наслідків реалізації заходів НТП та антропогенної діяльності. Величина окремого результату (в натуральному вираженні) визначається з урахуванням масштабу його впливу на довкілля і соціальну сферу у t -му році. До складу екологічних результатів можна віднести зменшення (збільшення) забруднення атмосфери, землі, води шкідливими компонентами; зменшення (збільшення) кількості відходів виробництва; підвищення ергономічності виробництва (зниження шуму, вібрації, електромагнітного поля); покращення екологічності продукції; зниження або збільшення сум штрафів за порушення екологічного законодавства і нормативних документів.

Для розрахунку сумарного екологічного ефекту треба визначати не тільки вартісну оцінку результатів антропогенної діяльності за розрахунковий період, а й вартісну оцінку одночасних і поточних витрат за розрахунковий період. До складу суспільних одночасних екологічних витрат слід включати витрати на природокористування, необхідне для відтворення процесу життєдіяльності людини; використання природних ресурсів у складі основних і оборотних фондів; охорону та своєчасне відтворення якості довкілля; проведення фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів; запобігання втрат від погіршення якості земель і зменшення розмірів сільськогосподарських угідь, видобутих корисних копалин, лісних і водних ресурсів; запобігання негативних соціальних, екологічних та інших наслідків; створення соціальної інфраструктури.

До складу поточних витрат включають витрати відповідно до прийнятого в галузях порядку калькулювання собівартості (без урахування амортизаційних витрат на реновацію) з уточненнями.

Причини загострення еколого-економічних суперечностей національної економіки: екстенсивний розвиток ресурсомісткої економіки і виснажлива експлуатація обмежених природних ресурсів, а також відсутність ефективного механізму регулювання еколого-економічних процесів. Визначення для кожного виду антропогенної діяльності сумарної накопичувальної оцінки впливу на довкілля з урахуванням усіх складових одночасних і поточних витрат дасть змогу розраховувати реальну загрозу природі і перекласти відповідальність за це на іноземного споживача, якщо продукція іде на експорт.

Література

1. Осипчук С. О., Дорош Й. М. Сучасний стан сільськогосподарських угідь України та заходи його поліпшення. URL: <http://77.121.11.22/ecolib/6/33.doc>
2. Артамонов В. В., Василенко М. Г., Міхно П. Б. Технічні та економічні рішення з протидії глобальним викликам. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019, № 3 (270). С. 27.
3. Методические рекомендации по комплексной оценке эффективности мероприятий НТП. М., 1988.